

МЕМУАРИ УЧАСНИКІВ ЛЬВІВСЬКО-САНДОМИРСЬКОЇ НАСТУПАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ ЯК ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО

Досліджуються мемуари радянських воїнів – учасників Львівсько-Сандомирської наступальної операції. Аналізуються джерелознавчі аспекти створення мемуарів, підтверджується репрезентативність мемуарів для їх використання в історичних дослідженнях разом із архівними матеріалами, пресою та іншими видами джерел.

Ключові слова: Львівсько-Сандомирська наступальна операція, мемуари воїнів, джерелознавство Великої Вітчизняної війни, історичні джерела.

Постановка проблеми та її актуальність. Науковою базою досліджень з історії Львівсько-Сандомирської наступальної операції є різноманітні види та комплекси джерел. Насамперед це архівні матеріали, а також преса, мемуарні й епістолярні джерела та інші. Мемуари (від лат. “*memoria*”, тобто пам’ять) – це особливий вид писемних історичних джерел, який оснований на спогадах учасника або очевидця подій. При джерелознавчому вивченні мемуарів центральним і найбільш гострим, дискусійним залишається теоретико-методологічне питання про їхню науково-пізнавальну цінність як джерел і можливість використання наданої мемуаристом інформації в історичних дослідженнях.

Аналіз попередніх досліджень. Вивченням мемуарів як історичних джерел займалися М. Черноморський [1], В. Голубцов [2], І. Біск [3], О. Блуднова [4], А. Санцевич [5; 6] та інші історики-джерелознавці. І. Біск, зокрема, підкреслює таку особливість мемуарних джерел, як їхню популярність, широке розповсюдження серед населення та силу впливу на читацькі маси [3, 124]. Слід погодитись із твердженням І. Ребрової, що в теперішній час в історичній науці спостерігається поворот від історії подій до історії на-

Бураков Юрій Васильович, кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-організаційного відділу, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Бураков Ю. В., 2010

родної або масової. Визначився інтерес дослідників до проблеми людини в історії, розвитку становлення її ідентичності та усвідомлення самоцінності людської особистості [7]. Картина Другої світової війни буде неповною без оцінок та інтерпретації подій самими учасниками тих буремних років.

Серед різноманітних джерел з історії проведення влітку 1944 р. Львівсько-Сандомирської наступальної операції значною за обсягом та важливою за пізнавальною цінністю є мемуаристика.

Метою статті є аналіз мемуарів учасників цієї бойової операції. За об'єкт дослідження обрані спогади визначних воєначальників Другої світової війни – Г.К. Жукова [8; 9], І.С. Конєва [10], Д.Д. Лелюшенка [11] та інших учасників наступу влітку 1944 р., опубліковані в ювілейних збірниках до 30-річчя проведення Львівсько-Сандомирської операції, – “Бродовский котёл” [12] і до 40-річчя Великої Перемоги над німецько-фашистськими загарбниками – “От Западного Буга до Вислы” [13].

Публікація мемуарів маршала Г.К. Жукова у 1969 р. викликала великий резонанс у суспільстві. Його донька Марія має рацію, коли пише, що ветерани поставили “Воспоминания и размышления” на перше місце серед мемуарів про Другу світову війну. Книгу миттєво розкупили, і пізніше тираж додруковували і дванадцять разів перевидавали (книга вийшла загальним тиражем майже 17 мільйонів примірників) [14].

У мемуарах особливо яскраво виявляється дуалістична природа історичних джерел: з одного боку, вони фіксують інформацію про минуле і таким чином є його відбиттям, а з іншого – є частиною тієї епохи, в якій вони виникли. Редактор книги “Воспоминания и размышления” А. Міркіна згадує: “На маршала Жукова чинився великий пресинг. Тоді, коли панувала безжальна ідеологічна цензура і не могло бути по-іншому... Багато позицій вдалося відстояти, але у деяких випадках Г.К. Жуков змушений був відступити, бо інакше книга не побачила б світ. У цьому легко переконатися порівнявши текст 1-го видання 1969 року з випущеним у 1989 році без купюр 10-м виданням, доповненим за рукописом автора. В оригіналі рукопису викреслювали цілі сторінки, абзаци,

фрази змінювали так, що губився будь-який сенс. Усього було викинуто близько 100 машинописних сторінок” [14].

У книзі Г.К. Жукова проведення Львівсько-Сандомирської операції оцінюється досить критично. Мемуарист вказує на конкретні недопрацювання, які були допущені при підготовці операції. Зокрема, маршал Жуков пише про те, що розвідка 1-го Українського фронту повністю не змогла розкрити всю систему оборони противника, не виявила дислокації оперативних резервів німецького командування, і насамперед його бронетанкових військ. Прорахунки були в артилерійській підготовці (“стріляли багато, а потрібних результатів не отримали”), в організації наступу піхоти і взаємодії її з танковими підрозділами [8, 547–548].

Г. Жуков ставить питання: чому історики при описі Львівсько-Сандомирської операції замовчують допущені помилки? [8, 548]. Автор спогадів розмірковував над цим, тому в наступних виданнях з’явилося доповнення: “Їх (помилки – Ю.Б.) треба аналізувати і показувати нашим молодим кадрам, щоб зробити з минулого належні висновки” [9, 155]. Друге видання, доповнене і перероблене, у двох томах вийшло в світ у 1974 р. У квітні того ж року, за два місяці до смерті, Г.К. Жуков підписав верстку другого видання, але виходу його з друку так і не дочекався.

Маршал Жуков побачив і багато позитивних моментів під час проведення Львівсько-Сандомирської операції. Так, він високо оцінював обхідний марш-маневр танкової армії П.С. Рибалка, який мав на меті відрізати шляхи відходу львівського угруповання на р. Сан та захопити м. Перемишль, а ударом із заходу сприяти 38-й, 60-й та 4-й танковим арміям в оволодінні м. Львовом [8, 548].

Мемуарист наводить окремі факти, які характеризують механізм прийняття рішень командуючими фронтами. Зокрема, на терміни щодо визволення м. Львова від німецько-фашистських загарбників, вказує Г. Жуков, вплинув сильний тиск з боку Верховного Головнокомандувача Й. Сталіна, який наполягав на пришвидшенні взяття міста, хоч у полководців був інший задум – раніше захопити плацдарм на р. Вісла [8, 548–549].

Більш докладну інформацію про розробку плану, підготовку, хід і значення Львівсько-Сандомирської операції містять спогади командуючого 1-м Українським фронтом маршала І.С. Конєва, які побачили світ у 1972 р. Мемуари І. Конєва "Записки командующего фронтом" присвячені наступальним операціям Червоної Армії, які проводились у 1943-1944 роках. У передмові до книги автор зазначає: "Я вважав важливим відновити картину подій у тих масштабах, в яких мав можливість це зробити по своєму тодішньому становищу, тобто в масштабах фронту і проведених ним операцій, намагався ще раз осмислити та оцінити операції, проведені 1-м і 2-м Українськими фронтами, викласти їхній хід на основі особистих спогадів та архівних джерел... Детально аналізуючи ці наступальні операції цього періоду, я прагну використати їх досвід та зробити відомим читачам все цінне та повчальне, що є цікавим як для військової, так і для історичної науки" [10, 3-4]. З І.С. Конєвим працювала група науковців, яка здійснювала допомогу в підборі архівних матеріалів, перевірці фактів і цифрових даних, підготовці схем операцій.

Шоста глава книги повністю присвячена Львівсько-Сандомирській операції. У підготовчий період цієї бойової операції, за спогадами І.С. Конєва, була проведена значна попередня робота: глибоко проаналізовано стан своїх військ, угруповання та характер оборони противника, проведені виїзди для рекогносцирування на місцевості та визначені напрямки для завдання головних ударів.

У ході підготовки командувач фронтом провів робочі наради з командармами, потім із командувачами корпусів, де були проаналізовані дії військових з'єднань у попередніх наступальних операціях. Маршал Конєв про хід нарад згадує, проте зауважує, що тексту свого виступу на нараді командармів не мав і документів не зберіг, а користувався при написанні мемуарів конспектом запису, переданого йому командармом К.С. Москаленком (останній доручав вести записи офіцерові свого штабу) [10, 226]. Завдяки цим записам І.С. Конєв детально висвітлює питання, які виносили на обговорення. Вони були розбиті на три групи: а) оцінка дій військ Червоної Армії; б) деякі особливості проведення

операцій; в) підготовка військ до майбутніх операцій. Свій виступ автор спогадів викладає тезами, випускаючи окремі подробиці записів [10, 227].

У спогадах І.С. Конєва не висвітлено питання щодо того, як визрів задум проведення Львівсько-Сандомирської операції. Безумовно, був урахований попередній досвід проведення наступальних дій Червоною Армією. Так мемуарист зазначає, що він як командувач фронтом намагався вивчити досвід проведення фронтових операцій. З цією метою на одній з нарад були заслухані доповіді командувачів військами 13-ї армії генерал-лейтенанта М.П. Пухова та 38-ї армії – генерал-полковника К.С. Москаленка про проведення наступальних операцій у квітні 1944 р. Доповіді командармів, відзначав маршал, були зроблені досить об'єктивно, з ґрунтовними висновками та висвітленням усіх недоліків, які були у діях Червоної Армії, особливо при оточенні 1-ї німецької танкової армії [10, 226].

І.С. Конєв – один із небагатьох авторів, який приділяє увагу опису місцевості бойових дій. Він згадує: “В полосі наступу військ фронту місцевість була досить різноманітною: північна частина являла собою рівнину, на якій було багато боліт, у центрі, на львівському напрямку, – пагорби, ріки та яри з високими кручами, а південна частина – гориста” [10, 223].

У спогадах маршала використані дані ґрунтовних монографій з історії війни, зокрема щодо чисельності 1-го Українського фронту, характеристика його озброєння, наводяться посилання на стислу історію “Великой Отечественной войны Советского Союза” [10, 361]; “Операции Советских Вооруженных Сил в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.” [10, 387] та на інші дослідження.

Цікавою з точки зору висвітлення механізму прийняття рішень є розповідь І.С. Конєва про свою доповідь у середині червня 1944 р. щодо плану проведення Львівсько-Сандомирської операції у Ставці Верховного Головнокомандувача. Ґрунтовно продуманий та ретельно підготовлений штабом фронту план операції викликав заперечення з боку Й. Сталіна, який наполягав на відмові від нанесення двох ударів на львівському та рава-руському напрямках і прове-

денні одного, більш потужного, удару. Лише наполегливість та аргументовані доводи командувача фронтом схилили Й. Сталіна до затвердження запропонованого плану. Маршал Конєв згадує: “Мої доводи та виявлена наполегливість змусили Й.В. Сталіна врешті-решт погодитися з нашим планом. Пам’ятаю, як він сказав: “Надто ви вперті. Добре, проводіть свій план і виконуйте його на вашу відповідальність”. Така репліка Й.В. Сталіна мене насторожила. Я зрозумів, що це попередження про відповідальність за можливий результат операції”. Мабуть, воєначальник уперше і в останнє заперечив “вождю радянського народу”, оскільки далі вдається до пояснень: “Я ставив питання відкрито та прямо і не міг, не мав права втаємничувати свої роздуми, пристосовуватися до думки Верховного, хоча вона й не співпадала з моєю думкою” [10, 234].

Це була не остання нарада щодо майбутнього наступу. 7 липня 1944 р. у Ставку був представлений розроблений фронтом остаточний план Львівсько-Сандомирської операції. Після ретельного вивчення Ставка його затвердила, за винятком деяких пунктів. Серед них пункт про використання танкових армій та кінно-механізованих груп не для прориву оборони, а для подальшого розвитку успіху наступу. Танкові армії передбачалося ввести у бій через день після успішного прориву, а кінно-механізовані групи – через два дні після початку операції, за танковими арміями.

Пізніше, аналізуючи перший етап бойових дій на Львівському напрямку, І.С. Конєв зазначає, що введення танкових армій у перший день наступу для прориву тактичної зони оборони або включення їх у перший оперативний ешелон є більш доцільним. “На жаль, – констатує маршал Конєв, – у Ставки на той час була інша думка стосовно використання танкових армій”. Він аргументовано виклав свою точку зору з цього питання: “Навіть у 1944 р. знаходилися окремі воєначальники, які прорив оборони противника у польових умовах вважали можливим проводити лише стрілецькими військами, тобто штиком, кулеметом і артилерією, а вже потім уводити танкові армії у прорив. Добре, якщо стрілкові війська в такому наступі були насичені достатнім числом танків безпосередньої підтримки піхоти, тоді можна було

розраховувати на успіх. Але для підтримки піхоти іноді цього було замало. Тоді виходив не прорив, а прогризання, піхота зазнавала великих втрат, а за нею стояли танкові армії і чекали, поки їм буде забезпечений прорив” [10, 251]. Безумовно, це було одним із факторів величезних втрат Червоної Армії у ході наступальних боїв.

Судячи із спогадів Конєва, він неодноразово звертався до подій проведення цієї наступальної операції. Так, йому, мабуть, неодноразово доводилося відповідати на запитання: наскільки було виправданим те, що Львівсько-Сандомирська операція проводилася силами одного дуже великого за складом 1-го Українського фронту? Чи не краще було б поділити два напрямки наступу між двома фронтами? Маршал Конєв у спогадах аргументовано доводить доцільність створення одного великого фронту.

Багато уваги при описі наступальної операції І.С. Конєв приділяє визволенню міста Львова від німецько-фашистських загарбників. На момент написання спогадів І. Конєв був добре ознайомлений з історичною літературою, із вищезгаданою книгою Г.К. Жукова. Він зазначає: “Про боротьбу за Львів у нашій воєнно-історичній літературі сказано чимало. Але мені, хто керував усім ходом операції, хотілося б внести певні уточнення та ясність, оскільки в описі цієї операції існують деякі розходження” [10, 253]. Для уточнення даних І. Конєв звертається до документів, підкріплює свою розповідь архівними матеріалами із фондів Міністерства оборони СРСР.

“Записки командуючого фронтом” були написані в часи “побудови суспільства розвинутого соціалізму” (доба правління Генерального секретаря ЦК КПРС Л.І. Брежнєва), і маршалу І. Конєву, як і маршалу Г.К. Жукову в першому виданні “Воспоминаний и размышлений”, довелося згадати і про бойові заслуги Л.І. Брежнєва, на той час начальника політвідділу 18-ї армії. У спогадах І.С. Конєва використано донесення, підписане полковником Л. Брежнєвим, про успішний наступ 18-ї армії у Прикарпатті.

У розділі “Підсумки операції” І.С. Конєв високо оцінює проведений наступ. Він пише: “Львівсько-Сандомирська операція мала велике військово-політичне значення...

Війська 1-го Українського фронту, успішно виконавши завдання, завершили повне визволення західних районів України від гітлерівських загарбників, утворили потужний Сандомирський плацдарм на західному березі Вісли і тим самим створили сприятливу обстановку для проведення подальших наступальних операцій у Південній Польщі та Чехословаччині” [10, 2].

Вагомий документальний матеріал містять спогади командувача 4-ої танкової армії, яка визволяла м. Львів від фашистів, генерал-лейтенанта Д.Д. Лелюшенка. На початковому етапі наступальної операції танкова армія Д.Д. Лелюшенка згідно з наказом командувача фронтом охоплювала фланг ворога у районі південніше Львова. 19 липня 1944 р., згадує командарм, надійшла директива командуючого фронтом І.С. Конєва щодо часу визволення м. Львова [11, 200]. “Це було нове завдання – не обходити Львів, а брати його. Отримавши такий наказ, довелося по радіо терміново розгорнути війська армії під кутом 90° на північ, тобто на південну околицю Львова” [11, 221]. Далі командарм детально описує героїчні бої із визволення м. Львова від німецько-фашистських загарбників.

До 30-річчя проведення Львівсько-Сандомирської операції у львівському видавництві “Каменяр” була випущена книга спогадів, нарисів та документів під назвою “Бродовський котёл”, присвячених одній із ключових подій операції – прориву оборони та оточенню восьми фашистських дивізій у районі м. Броди. Розгром Бродівського угруповання противника був вагомою перемогою наших військ на першому етапі операції. Про події тих днів згадують у той час командир 322-ї стрілкової дивізії П. Лашенко [12, 10–14], старший помічник начальника оперативного відділу штабу 13-ї армії із вивчення досвіду війни М. Секірін [12, 15–21], командуючий 2-ї повітряної армії С. Красовский [12, 64–68] та інші учасники визволення Західної України від німецько-фашистських загарбників. С. Красовский є автором мемуарів, де йдеться про роль авіації у ході проведення Львівсько-Сандомирської операції [15].

У складанні збірника “Бродовський котёл” активну участь взяли ветерани війни – члени добровільного Воєнно-

наукового товариства при Львівському окружному Будинку офіцерів, яке існувало в ті часи. Ветерани включили у книгу спогади бійців про локальні бої, які, в основному, є свідченнями героїзму радянських воїнів. Наведемо, як приклад, опис бою під селом Білий Камінь, про який розповів на той час командир зенітно-кулеметного розрахунку старший сержант Г. Полтавський [12, 160–163]. Про визволення населених пунктів Олеськ та Ожидів згадує помічник начальника штабу бригади з розвідки Є. Зубров [12, 174–177].

Якщо у мемуарах воєначальників присутні детальні статистичні дані, виписки з архівів, то у спогадах рядових учасників переважають розповіді про окремі яскраві епізоди боїв, хоч і вони подекуди спиралися на історичні джерела. Ветерани ставили за мету донести до молоді правду про війну. Колишній пілот штурмовика В. Грабовський пише: “З цікавістю переглядаю пожовклі документи тепер вже далеких воєнних років: нотатки, підшивки газет, журналів... Тепер, майже три десятиріччя поспіль (спогади написані у 1974 р. – Ю.Б.), думаю як краще, зрозуміліше розповісти про фронтових друзів, котрі билися на грізних крилатих машинах, щоб молодь, читаючи про літунів-штурмовиків, глибше розуміла характер, непохитну волю цих воїнів, які зневажали смерть” [12, 178].

До 40-річчя Великої Перемоги добровільне Воєнно-наукове товариство при Львівському окружному Будинку офіцерів за участю письменників і журналістів м. Львова випустило подібний за структурою збірник спогадів, нарисів та документів під назвою “От Западного Буга до Вислы”. У ньому вміщені мемуари учасників Львівсько-Сандомирської та Люблін-Брестської наступальних операцій. Книга відкривається спогадами командира 11-го гвардійського танкового корпусу генерал-лейтенанта А. Гетмана “Гвардейская честь” [13, 7–13]. Генерал-армії (з 1964 р.) Гетман є автором окремо виданих мемуарів про роки війни [16]. Воєначальник розповідає про наступ свого танкового корпусу, якому командував фронтом І.С. Конев поставив завдання – нанести удар у напрямку на Сокаль, форсувати Західний Буг і захопити плацдарм на ділянці Сокаль–Кристінополь (тепер м. Червоноград) [13, 7–14]. На

той час командир танкової бригади, двічі Герой Радянського Союзу В.С. Архіпов описує розгром батальйону “королівських тигрів” 13 серпня 1944 р. під час боїв за розширення Сандомирського плацдарму. Він теж є автором окремо виданих мемуарів про Другу світову війну [17].

Герой Радянського Союзу М.М. Турчин взявся за перо, коли несподівано з телеекрана побачив мармурову плиту експозиції Музею історії військ Червонопрапорного Прикарпатського військового округу (нині музей розформований, а спеціально збудоване музейне приміщення продане). На плиті було викарбовано, серед інших, і його прізвище. “Показані в телеальманасі матеріали воскресили у пам’яті далекі дні сорок четвертого року...”, – пише ветеран, автор цікавих спогадів про хід Львівсько-Сандомирської операції [13, 174–177].

Висновки. Загалом, мемуари учасників Львівсько-Сандомирської наступальної операції є цінним історичним джерелом. Серед основних видів мемуаристики переважають спогади, тоді як листування, автобіографії та щоденники представлені у виданнях збірників досить скупо. В публікаціях мемуарів переважну частину займають спогади воєначальників, а кількість рядових учасників подій є незначною. Вагомим стимулом для публікації спогадів учасників Львівсько-Сандомирської операції були ювілеї святкування Дня Великої Перемоги, проведення Львівсько-Сандомирської операції, визволення м. Львова. Мабуть, варто науковим установам України розгорнути ґрунтовну повсякденну роботу із записів та збереження мемуарів учасників Другої світової війни. Слід широко використовувати засоби Інтернету, створити сайти, на яких розміщати мемуари ветеранів війни, зокрема учасників Львівсько-Сандомирської наступальної операції.

Загальновідомо, що важливою особливістю спогадів як історичних джерел є їхній суб’єктивізм і залежність від недосконалої людської пам’яті. Намагаючись послабити суб’єктивізм та усунути помилки пам’яті, деякі історики вимагали від авторів документування їхніх текстів. Але, хоча автор і може із користю для себе порівняти мемуари з іншими джерелами, а також включити в них матеріали

інших джерел, така ультимативна вимога в принципі неправомірна, адже ігнорує саму природу мемуарного жанру. Будучи послідовно здійснена, вона призвела б до ліквідації жанру й заміни його у більшості випадків неякісними дослідженнями, оскільки мемуарист не зобов'язаний бути кваліфікованим істориком. Характерний для спогадів суб'єктивізм лише посилює необхідність науково-критичного підходу до них, але не зменшує можливості їхнього використання в історичних дослідженнях та не виправдовує скептичної їх оцінки як недостовірних джерел деякими істориками. І, мабуть, мають рацію ті історики, які висловлюються за репрезентативність мемуарів та їх використання у дослідженнях разом із архівними матеріалами, пресою та іншими комплексами та видами джерел. Однією із особливостей авторів мемуарів про Львівсько-Сандомирську операцію є використання архівних джерел, воєнної преси (фронтової, армій, дивізіонів), листівок, фундаментальних наукових досліджень, карт, фотодокументів для підкріплення репрезентативності своїх спогадів.

Мемуари є основними джерелами для вивчення психологічних особливостей воїнів, вони відбивають настрої, які панували під час проведення наступу, психологічний стан комбатантів, мотиви поведінки конкретних людей. Воєнні мемуари мають важливе морально-виховне значення. В умовах, коли з'являються публікації, які спрямовані на дегероїзацію історії Другої світової війни, широке видання мемуарів про героїзм воїнів сприятиме вихованню Армії України на кращих бойових традиціях минулого.

1. *Черноморский М.Н.* Мемуары как источник по истории советского общества / М.Н. Черноморский // Вопросы истории. - 1960. - № 12.
2. *Голубцов В.С.* Мемуары как источник по истории советского общества / В.С. Голубцов. - М.: Изд. МГУ, 1970. - 113 с.
3. *Биск И.Я.* Курс лекций по источниковедению новой и новейшей истории / И.Я. Биск. - Тамбов: Б.и., 1971. - 176 с.
4. *Блуднова Е.Ю.* Мемуары Н.П. Игнатъева как исторический источник: дис. ... канд. истор. наук / Е.Ю. Блуднова. - М., 2007. - 216 с. - [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/163378.html>.

5. *Санцевич А.В.* Джерелознавство з історії Української РСР 1917–1945 / А.В. Санцевич. – К.: Наукова думка, 1981. – 206 с.
6. *Санцевич А.В.* Джерелознавство з історії Української РСР післявоєнного періоду (1945–1970) / А.В. Санцевич. – К.: Наукова думка, 1972. – 203 с.
7. *Реброва И.В.* Великая Отечественная война в мемуарах: историко-психологический аспект: На материалах Краснодарского края : дис. ... канд. истор. наук /И.В. Реброва. – Краснодар, 2005. – 255 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/65697.html>.
8. *Жуков Г.К.* Воспоминания и размышления / Г.К. Жуков. – М.: Изд-во АПН, 1971. – 700 с.
9. *Жуков Г.К.* Воспоминания и размышления: В 3-х т. – Т.3. – 7-е изд. / Г.К. Жуков. – М.: Изд-во АПН, 1986. – 351 с.
10. *Конеv И.С.* Записки командующего фронтом 1943–1944 / И.С. Конев. – М.: Наука, 1972. – 368 с.
11. *Лелюшенко Д.Д.* Москва–Сталинград–Берлин–Прага. Записки командарма. – Изд. 4-е, испр. / Д.Д. Лелюшенко.– М.: Наука, 1987. – 408 с.
12. *Бродовский котёл: Воспоминания, очерки, документы / Сост.: М.В. Вербинский и Б.В. Самарин. – Львов: Каменяр, 1974. – 271 с.*
13. *От Западного Буга до Вислы: Воспоминания, очерки, документы / Сост.: М.В. Вербинский и Б.В. Самарин. – Львов: Каменяр, 1985. – 247 с.*
14. *Жукова М.Г.* Призвана жить долго.../ М.Г. Жукова. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/books/19/Zhukov/pre.html>.
15. *Красовский С.А.* Жизнь в авиации / С.А. Красовский. – М.: Воениздат, 1968. – 267 с.
16. *Гетман А.Л.* Танки идут на Берлин / А.Л. Гетман. – М.: Воениздат, 1982. – 336 с.
17. *Архипов В.С.* Время танковых атак / В.С. Архипов. – М.: Эксмо, 2009. – 352 с.

Надійшла до редколегії 6.05.2010 р.

Рецензент: Л.Ю. Питльована, кандидат історичних наук, Український католицький університет, м. Львів.

МЕМУАРЫ УЧАСТНИКОВ ЛЬВОВСКО-САНДОМИРСКОЙ НАСТУПАТЕЛЬНОЙ ОПЕРАЦИИ КАК ИСТОРИЧЕСКИЙ ИСТОЧНИК

Бураков Ю.В.

Исследуются мемуары советских воинов – участников Львовско-Сандомирской наступательной операции. Анализируются источниковедческие аспекты создания мемуаров, подтверждается репрезентативность мемуаров для использования их в исторических исследованиях наряду с архивными материалами, прессой и другими видами источников.

Ключевые слова: Львовско-Сандомирская наступательная операция, мемуары воинов, источниковедение Великой Отечественной войны, исторические источники.

MEMORIES OF PARTICIPANTS OF LVIV-SANDOMYR OFFENSIVE OPERATION AS HISTORICAL SOURCE

Burakov Yu.

The memoirs of soviet soldiers – participants of Lviv-Sandomyr offensive operation are investigated. There is an analysis of fontesological aspects of memoirs creating and memoires' representativity for their use in historical research alongside with archive materials, mass-media and other types of sources.

Key words: Lviv-Sandomyr offensive operation, soldiers memoirs, fontesologie of the Great Patriotic War, historical sources.